

БУНИ ХАЁТ ДЕЙДИЛАР...

ҚАРҒИШ ТЕГМАЙ ҚОЛМАС...

Яқинда бўлган бир воқеани ҳатто эслаш ҳам ниятим йўқ эди. Унинг оқибати дуч келганлигим боис ёзишни маъқул кўрдим. Автобусимиз Самарқанд вилояти ҳудудидан чиқадиган пайтда қизил "Жигули" бизни ёнбошлар келар, унинг ичидангилар тинмасдан қўл силкириди. Мудуш воқеани сезганди ҳаммининг юраги орқасига тортиб кетди. Ҳатто тезликда бораётган автобус йўл чеккасида тўхтади. "Жигули"дан туганган 3 йилгача келган сўзлар билан сўкиниб, шоферни дўппослай кетди. Қўллашиб улар қўлидан ҳайдовчини зўрга кўтарди. "Дамас" машинаси билан тасодифан келиб қолган милиция ходимининг аралашуви билан энгил машина эгаси муроасага келди – автобусчидан 100 минг сўм талаб қилди. Шундан сўнг билдикки, автобус "Жигули"га бироз тегиб ўтган экан. Ҳайдовчи ўзининг ҳақлигига ишонса-да, йўловчиларнинг вақтини олмаслик мақсадида шартга кўнди. Машинани тузатиб берадиган бўлди. Уста машинани 50 минг сўмга таъмирлаб беришини билдирган, ҳалиги йилгача пулни олиб жуфтани ростлади. У қайтган, уста бош чайқади-да, гапириб қолди: "Меҳмон экансизлар, ҳафа бўлманлар. Бунинг яхши танийман, – хатирчилик Дилмурод бўлади. Унинг ақидан бери ҳудуд шу масалада учинчи бор келиши. Ҳар сафар пулини олади-да, машинани тузатиримай жўнаб қолади".

Бу гапни эшитган автобусдагилар ёқасини тутти. Кексарок киши эса: "Шунча одамни ярим тунда ҳалаклатинг, илоҳ худо жазоининг берсин. Агарда ёлгон гапирган бўлсанг, ҳазрати Довуд пиринг руҳи урсин", деб юзига фотиҳа тортиди. Яқинда Тошкентда келишимда йўл чеккасида ағдарилиб ётган машинага дуч келдик. Бу пул учун ҳеч нимадан қайтмайдиган хатирчилик Дилмуроднинг қизил "Жигули"си эди. Шунда беихтиёр ҳаёлимдан ҳазрат Навоийнинг сўзлари келди: "Хар кимки, бирова қазғай чоҳ, Тугшай ул ўзи узра ногоҳ."

Холмурод ҚУРБОНОВ,
Хоразм вилояти.

СИНАМАГАН МОЛНИНГ СИРТИДАН ЎТМА

Тошболта ака Термизнинг зўр қассоби. Ангору Жарқорғондан ҳўки олиб келиб, сўйиб сотади. Қассоблар "қаерда мол арзон?" деб қараб юради. Боботро томондан хабар келди: ҳашак йўқ, ем йўқ, чўпонлар ҳўкиларини анча арзон сотаяпти экан.

Тошболта ака "КАМАЗ" билан чўпонлар олдида борди. Савдолашди, 12 та қўй, битта ҳўки олди. Ҳаммаси даштда эркин юрган моллар. Олдин қўйларни, сўнг ўртага ёғоч қўйиб ҳўкини ортди. Молларнинг олдида анча ем қўйди. Қишлоққа етиб келишди. Ҳўки "КАМАЗ"нинг бортини шўллапти. Қўйлар аланг-халанг. Тошболта ака не-не бош бермас ҳўкиларни кўрган. Қассобчилик ҳам осон эмас. Қайшар арқонни ҳўкининг шўхига сиртмоқ қилиб ташлади. Умрида боғлов кўрмаган ҳўки арқонга ҳам ҳайрон, ҳам қўрқиб қаради. Қўзов очилди. Ҳўки сакраб-сакраб ерга тушди. Тошболта ака уч киши бўлиб, ҳўкини ҳовлисига олиб кирди. Дарахтга маҳкамлади. Дарвозани ёғди. Ҳўки олд оёғи билан ер тирайди. Дарахтга бошини тиради. Икки-уч сакради. Дарахт титради. Шохини ерга тираб, оғирлиги билан айрилиб тушди. Арқон узилиб кетди. Ҳўки ҳовли бўйлаб кўтурган каби чопар, сакраб, деворларни шўлар... Ҳамма уйга беркинди. Ҳўки "Жигули"га бошини тиради. Икки нуқиганди, пачаб бўлди... Тошболта ака Саидназар овчига чопди. Овчи келиб, ҳўкини олди. Ҳўкиз бўкириб-бўкириб ерга қулади.

Менгнор ОЛЛОМУРОВОВ,
Сурхондарё вилояти.

КЎЗЛАРИНГНИ ИЗЛАЙМАН...

Бу воқеага анча бўлган. У пайтлари мактабни тамомлаш арафасида эдим. Бир кун мактабдан синфдошлар билан беғам, шод-хуррам қайтаётсан, бир бола касалхона эшигидан югуриб келди-ю, "Ойхон", деб этакидан тутди-да, қучоқлаб олди.

Ўзимни йўқотиб қўйдим. Нима қилишни билмасдим. Синфдошларим устидан кула бошлашди, айримлари "Боланг ҳам топилиб қолди", - дейишди. Шунда узокдан бир киши келди-ю, "Кечирасиз, синглим" дея болани кўтариб олиб кетди. Мен касалхона эшигидан 3-4 кун ўтолмай юрдим.

Кўнглимда ўша болакай уйғотиб қўйган недир менга тинчлик бермасди. Ана шу безовталиқ билан касалхонага бордим. Лекин... тополмадим.

Ҳозир ҳам ўз фарзандларимни бағримга босиб эркалаганимда, уларнинг мурғак вужудларидаги ҳароратни, қалбларидаги меҳрини туйганимда, ўша "Ойхон" деб тапнингган болакайнинг умид ва армон яширин мунчоқ кўзлари ҳаёлимда гавдаланади.

Гуланом ЭРКАЕВА,
Тошкент шаҳри.

ОЙНИНГ ЎН БЕШИ ҚОРОНҒУ...

Шокир Ёшлиғидаёқ ота-онадан етим қолди. Салкам ўттизининг тағида уйланди ўзим. Худо бераман деса эрта-кечи йўқ дегандек, аёли йил оша фарзанд ато этмади. Кетма-кет етти қиз дунёга келди. Нихоят саккинчи фарзанд ўғил бўлди.

-Бас, етар, - деди янғам. - Сизнинг ҳам армонингиз ушалди. -Яна иккита турсанг қархорон она бўласан, хотин. Ношўқрлик қилма.

Йўқ, қархорон бўлишга битта етмай қолди. Она камқонлик касалига йўлиқди. Тугиш мумкин эмас, дейишди шифокорлар. Касаллик опани эзди. Аканинг сувоқчиликдан топган пули дорига кетаверди. Рўзгор катталашди. Хонадон соҳиби елиб-югуриб ҳолдан тойди. Қуни қарзга қолди. Бадавлатроқ тоғасиникига борди. "Битта тоға етти отанинг ўрнига ўтади", деганлар-ку ўйлади у. Орадан соат ўтмай ўйловчи саробга чикди. Тоғасининг шаъмаси уни буткул синдириди. Нима эмиш "бемаза қовуннинг уруғи кўп бўлармиш". Шокир ака ҳовлисига келиб ҳўкииб-ҳўкииб йиғлади. Шокир аканинг боши тошга тегди. Қизларининг иккитасини эгасига узатиб оилавий инқироздан чиқаришнинг йўллари йиғилди. Топди, изланди, қувонди...

Банкдан кредит олиб фермерлиқни ихтиёр этди. Биноийдек қорвадор бўлди. Оиласида кўпчилик эмасми, қийинчиликлар ортда қолди. Сут, қатик, саригё бемалол. Ўйда чиқарилмаган битта қиз қолди. Қудалар ҳам ўз-ўзига тенг одамлар. Шарофат янға ҳам гурсиллаб юрибдилар.

Барча нарса қайфиятга боғлиқ экан, дейди Шокир ака қаттиқ қилиб. Сўзи бурро, фикрлари теран. Фақат битта ўқинчи бор. Янғанинг "герой" бўлишига энди кеч бўлган эмиш.

Дилмурод ЖАББОР,
Бухоро вилояти.

(Боши 1-бетда)

Жумладан, Р.Қосимов ва М.Тоғаев сингари бош пудратчилар пахтакорлари ҳар йили пахта топшириш йиллик режаларини ошириб бажаришади. Масалан, биргина М.Тоғаев бош пудратчилик қилаётган жамоада пахта тайёрлаш режаси ортгаги билан бажарилганлиги туфайли 11520 тонна сўм ўрнига 12780 тонна сўм даромад қилишга эришилди. Еки Р.Қосимов бош пудратчи бўлган пахтакорлар эса 2560 ўрнига 2670 тонна сўм даромад олдилар.

Бирок, Тошмат Турдиев, Ҳайдар Ёлғошев, Фарход Тошпўлатов, Олим Исмаилов, Имом Исмаилов бош пудратчилик қилаётган жамоаларда ҳосилдорлик ниҳоятда пайсалга учирди. Ана шу жамоаларда йиллик пахта тайёрлаш режалари 29-53 фоизни ташкил этди. Ҳайдар Ёлғошев бош бўлган пудратчилар эса режага нисбатан 100 тонна кам ҳосил етиштиришди, Тошмат Турдиев бош пудратчилик қилаётган жамоада 161 тонна ўрнига 63,8 тонна пахта тайёрланди, ҳолос. Шунинг натижасида пудратчилар пахтадан даромад кўриш ўрнига анча зарар кўришди. Гап шундаки, даромадга эга бўлмаган бу жамоа пахтакорларнинг йил бўйи қилган меҳнатлари шамолга учди. Мабодро бунинг сабабини ҳўжалик раҳбари Рустам Раҳмоновдан сўраб қолгудек бўлсангиз, у турли баҳоналарни вақт қилишдан нарига ўтмайди. Раҳбарнинг қайд этишича, гўё ҳўжаликдаги ерлар ўта қуруқ, бунинг устига сув танқис бўлган эмиш. Агар шу баҳона бўлаётган бўлса нега ён қўшни Элмурод Қурбоннов номли ширкат ҳўжаликда юқори ҳосил олинган. Асл деҳқон баҳона қидирмайди. Балки ички имкониятлардан самарали фойдаланиб, юқсак агро-техника талаблари асосида иш юритилганда ана шу ҳўжаликда ҳам қўзланган ҳосил олинган ва катта даромадга эга бўлинган бўлар эди. Афсуски, ҳўжалик раҳбарлари пахтачи-

БИРИДА ЯХШИ, БОШҚАСИДА АКСИ

лик билан боғлиқ мутахассислар чигитни экишдан тортиб, ниҳолни етиштиришга қадар чинакам ишга киришмадилар. Очиғи, айни ғўза парвариши даврида бу ерда сафарбарлик етишмади. Натижада эса аксарият пудратчилар далаларида гектарига 80-100 минг туп ниҳол олинди, ҳолос. Ғўзаларни озиклан-тириш даврида минерал ва маҳаллий ўғитлар билан етарли таъминланмади. Ҳар гектар ерга камиди 350-400 килограмм минерал ўғит берилиши ўрнига 100-150 килограммдан минерал ўғит солинди. Ана шу ўғитлар ҳам ўз вақтида берилмасдан ғўза қатор ораларини озиклантириш муддатидан анча кечикди. Натижада ҳосил кеч пишиб етилди. Мавхуж майдонларда 10-15 фоиз қўраклар очилмай қолди.

Деҳқончиликда ҳар бир юмуш ўз вақтида қилиниши ҳўжалик раҳбари Рустам Раҳмонов ва мутасадди мутахассислар ахши билиши. Афсуски уларнинг лоқайдлиги туфайли қилиниши зарур бўлган юмушлар орқага сурилди. Масалан, айни баҳор даврида ариқ-зовурларни қазиб, сув йўллари тартибга келтириш пайсалга солинди. Ана шунинг натижасида мавхуж сувлардан унумли фойдаланилмади. Бу ҳўжаликда сувнинг кўп қисми шахсий томорқалар учун фойдаланилди.

Қаердаки, ғайрат, шижоат, тадбиркорлик ва ташкилотчилик бўлса, ўша ерда самара бўлади. Охунбобоев номли ширкат ҳўжалиги раҳбарларида ана шундай ташаббускорлик, фидокорлик етишмаганлиги туфайли қўзланган мақсадга эришилмади. Ўтган йилгидек доғда қолишди. Юқорида қайд этганимиздек, ҳўжаликда иш қўзини биладиган деҳқонлар кўпчиликини ташкил этади. Фақат, ҳўжалик раҳбарлари ана шу меҳнат аҳлининг қалбига йўл топиб, ишни тўғри ташкил этишга кўп нарсга боғлиқ.

Аскар ЖАЛИЛОВ,
журналист.

Бахт пахта тозалаш заводи ҳиссасдорлик жамияти ишчи-хизматчилари сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга алоҳида эътибор бермоқдалар. Корхона қисқа вақтнинг ўзига 1100 тонна пахта толасини Австрия, Англия, Бельгия, Италия, Сингапур, Швейцария сингари хорижий давлатларга экспорт қилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Пешқадим ишчи Гўлҳеҳра Сувонова. 2. Шу жамоада чорак асрдан бери меҳнат қилиб келаётган Алимардон Эров.

Ш.АБДУЛЛАЕВ олган суратлар.

ЯШИЛ БОЙЛИК ДАХЛСИЗ

ДАВР ТАБИЙ ОФАТЛАР ВА ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯ

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Гидрометеорология бош бошқармасида Фавқулодда вазиятлар вазирлиги билан ҳамкорликда табиий офатлар хавфини камайтириш борасида халқаро стратегияни амалга оширишда гидрометеорологиянинг иштирокига бағишланган йилги бўлиб ўтди. Кейинги йилларда бутун дунёда ҳароратнинг сезиларли даражада кўтарилиши натижасида экологик муаммолар кўпайиб кетди. Ер қурасининг турли бурчакларида иқлим ўзгаришлари, довул, тўфон, ёнғин, силсила, қўчи, тошқин каби табиий офатлар билан боғлиқ қўлаб қулоқшувчан сирлар сир эмас.

Шу маънода, табиий офатларнинг олдини олиш ва барқарор этиш соҳасидаги ишлар барча мамлакатлар гидрометеорология мутахассислари зиммасига ҳам катта масъулият юқлайди. Гидрометеорологлар ҳақон микросидаги, минтакавий иқлим ўзгаришларини, табиий офатлар эҳтимолини, ҳусусан, қўлаб-қўлаб қулоқшувчан ва сув танқислиги муаммоларини аниқлаш ва тегишли ташкилотларни ўз вақтида бабардор қилишда ўзаро ҳамкорликда иш олиб бориши зарур.

(ЎЗА)

Одатда, Она сайёрамиз – бутун бир вужуд дея тасаввур этилса, ундаги ўрмонларни ана шу вужуднинг ўпкаси деб аташ мумкин. Биланмики, Ер юзидagi бутун мавжудотларнинг ҳаёти учун энг муҳим омил ксилоруд мувозанатини сақлашда ўрмонлар асосий роль ўйнайди. Шундай экан, ҳар биримиз ана шу ҳаётбахш омилни муҳофиза этиш орқали ўз ҳаётимиз ва келажагимиз фаровонлигини таъминлашимиз мумкинлигини унутмаслигимиз зарур.

Негаки, Она заминимизнинг ҳаёт ва гўзаллик манбаи ҳисобланмиш ўрмон захиралари қўнун-қўнга қисқариб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Маълумотларга қараганда, ҳар дақиқада ўнлаб гектар майдондаги ўрмонлар йўқолиб кетмоқда. Чўқурроқ ўйлаб қарасак, бу гун инсоният бироз бефарқлик билан қараётган муаммо эртага унинг бошига қўз қўриб қулоқ эшитмаган қулфатларни солиши ҳеч гап эмас.

Маълумки, она-Ватанимиз ўрмон ресурслари чекланган давлатлар сирасига қиради. Шу боисдан давлатимизда атроф-муҳит муҳофазаси, ҳусусан, ўрмон ресурсларидан оқилона фойдаланиш борасида қўлаб қўнун ва қарорлар ижроси таъминланмоқда.

Чўнони, Конституцияимизнинг 55-моддасида ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умумийлиги бўлибди; улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасида эканлиги таъкидланади. Шунингдек, Бош Қомусимизнинг 50-54 ва 100-моддалари бевосита атроф-муҳитни муҳофиза этишни қўнуний назорат қилиш

билан боғлиқ, Қолаверса, атроф-муҳитни, жонаҳон табиатимизни асраб-авайлаш борасида ҳукуматимиз томонидан алоҳида қўнунлар ҳам жорий этилган. Ўзбекистон Республикаси Ер кодекси, "Атрод-муҳитни ҳимоя қилиш тўғрисида", "Ўрмон тўғрисида"ги қўнунлар ана шулар жумласидандир.

Маълумки, ҳар бир Қўнун давлат ва жамият манфаатларини қўзлаган ҳолда қабул қилинади. Бинобарин, қўр равнаки, жамият фаровонлиги ана шу қўнунларнинг нечоғлиқ амалда қўлланилаётгани билан боғлиқ. Ўйни, Қўнун жамият манфаати учун қизмат қилар экан, унинг ҳар бир аъзоси Қўнунни, ундаги ҳуқуқ ва эркинликларни пухта англаб етмоғи ва

КОНСТИТУЦИЯНИ ЎРНАМАНИЗ

ўнга амал қилиши лозим. Бевосита атроф-муҳит ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш борасидаги қўнун ва қарорлар ҳар бир фуқаро учун, ҳуқуқ ва бурунлари тақозо этади.

Биз сўзимизни бежиз ўрмонлар ҳақида гапиришдан бошламадик. Ўрмонлар мамлакатимизнинг маълум ҳудудларини ўзига қамраб олиш билан бирга қишлоқ ҳўжалиги, саноат, экология ва саломатлик каби соҳаларда ҳам муҳим аҳамият касб этади. Шу боисдан ҳам давлат ташкилотлари томонидан бу борадаги қўнун ва қарорлар ижросини мунтазам назорат этиб бориш, фуқаролар тарафидан эса мазкур қўнун қўрсатмаларига эриш қилиш талаб этилади.

Шундай экан, ўрмон ресурсларидан фойдаланишни истаган ҳар бир юридик ёхуд ҳисмоний шахс мазкур ҳуқуқ ва мажбуриятларни англаб етиши ва ўнга

(Боши 1-бетда)

Яна икки-уч ой ичида қарзининг қолган қисмидан ҳам қутулади. Доно халқимиз айтганидек, қарз узилади, "КЕЙС" ва яхшигина даромад ёнга қолади.

"Пахта-Банк"нинг Сирдарё вилояти бошқармаси, туманлардаги бўлимларининг ўрта ва кичик бизнесни, тадбиркорлиқни, фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш, уларга ақиндан қўмақлаш борасидаги фаолиятдан бир мисол келтирдик. Айни шу масалага тааллуқли қўлаб қилишнинг тилга олиш мумкин. Ҳусусан, "Кед" кичик қорхонасида 15 миллион сўм кредит берилган.

Жамоа бинокорлик матери-аллари ишлаб чиқариш йўлга қўйиб, шундай ашёларга бўлган талаб-эҳтиёжни қондиришга ўз ҳиссасини қўшмоқда.

Мазкур кичик қорхона қисқа вақтдаёқ олган қарзининг 10 миллионини банкка қайтаришга муваффақ бўлди. Аъзам Қобулов етакчилиги қилаётган "Ал-Ба-рака" фермер ҳўжалигига техника харид қилиш учун берилган 20 миллион, "Сайхун сўт" қорхонасига ҳам ашё соти олиш учун ажратилган 5 миллион сўм микродоғдали кредитлар ҳам қўзланган мақсадларда фойдаланилиб, яхши самара бермоқда.

Президентимиз кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, тадбиркор ҳақда фермерларга зарур шарт-шароитлар яратиш масалаларига доимий равишда катта аҳамият бериб келмоқдалар, - дейди "Пахта-Банк"нинг Сирдарё вилояти бошқармаси бошлиғи Абдусамат Маматов. – Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил биринчи ярми якун-ларида бағишланган йилгилишда йўлбошимчи ана шу долзарб масалага атрофлича тўхталиб, жамиятда тадбиркорлик руҳини қарор топтириш – тараққиёт гарови эканлигини таъкидлади-лар. Тадбиркорлик ва фермерлик ҳаракатини ривожлантиришда банк ходим-

амал қилиши лозим. Ҳусусан, "Ўрмон тўғрисида"ги қўнунда бу ҳақда батафсил тўхталиб ўтилади. Мазкур Қўнунда давлат ўрмон фонди эгаларининг эғалик қилиш ва фойдаланишга берилган давлат ўрмон фонди ерларида ўрмон ҳўжалигини мустақил олиб бориш. Ўрмон дархатларини экиш ва ўрмон ҳўжалигини юритиш билан боғлиқ бўлган бошқа тадбирларни амалга ошириш, сув ҳўжалиги томонидан белгиланган лимитлар микросида сув ресурсларидан ва давлат ўрмон фонди ерларидан фойдаланиш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсидан ҳамда умумтарқалган фойдали қазилмалардан фойдаланиш, ишлаб чиқилган маҳсулот ва даромадига мулкдорлик қилиш ҳуқуқларига эгадирлар. Шу билан бирга давлат фонди эгалари зиммасига ўрмонларни узлуқсиз қўлпайтириш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини қўриқлаш, ўсимликларнинг санитар ҳолатини ва ўрмон тўғрисидаги ҳосилдорлигини яхшилаш ва муҳофиза қилиш, ўрмондан фойдаланишни тўғри ташкил қилиш, ўрмон ҳисоб-китобини юритиш каби бир қатор мажбуриятлар ҳам юқлатилган.

Умуман олганда, ўрмондан фойдалануви субъектларнинг ўз ҳуқуқ ва мажбуриятлари мазмунини ахши англаб етишлари ҳамда уларга рия қилишлари ўрмон қонунчилиги талабларини бажаришга қизмат қилади. Зеро, ўрмон Ватанимизнинг табиий ва миллий бойлиғи саналаркан, ундан барча оқилона фойдаланмоғи, шунингдек, табиатдаги асосий мувозанат мезони ҳисобланмиш яшил бойлигимизни қўз қорачиқдек асраб-авайламоғимиз лозим.

Фахриддин НАМОЗОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари
номзоди.

лари зиммасига ҳам қоят катта масъулият юқлатилган. Бунинг учун ҳис этган жамоаси тадбиркорлар ва фермерларни қўллаб-қувватлаш, уларга кредитлар ажратиш масаласига алоҳида эътибор қаратмоқдалар. Дарҳақиқат, ўшбу банк томонидан тадбиркор ва фермерларга ҳозиргача қарийб 734 миллион сўм кредит ажратилганлиги, ана шу маблағнинг деярли 534 миллиони банкнинг ўз маблағи ҳисобидан бўлганлиги эътиборга мо-ликдир. Айниқса, 2001 йили бу борада дадил одимлар ташланди. Шу йил тўққиз ойининг ўзига кичик ва ўрта биз-

нес субъектларига 482 миллион сўмдан зиёд қарз берилиб, унинг 354 миллиондан ортгаги банкнинг ўз маблағи ҳисоби-дан бўлди. Бошқарманинг шаҳар ва туман бўлимларида имтиёзли кредит жам-гармасини ташкил этиш масаласи диққат марказида бўлиб келмоқда. Бу борада республика "Пахта-Банк"и бошқаруви ақиндан ёрдам бериб келаётганлигини таъкидлаш зарур. Ҳудди шу мақсад учун 30 миллион сўм молиявий қўмақ берилганлиги туфайли Сирдарё вилояти тадбиркорлари ва фермерларига ҳозиргача 76 миллион сўмдан зиёд имтиёзли кредит ажратилди.

Фермерлар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш бир қатор ижтимо-ий-иқтисодий масалалар ечимини то-пишга қизмат қилмоқда. Биринчидан, янги кичик қорхоналарнинг очилиши, фермер ҳўжаликлари фаолиятининг кенгайиши ишчи ўринлари вужудга кели-шига шароит тўғдирипти. Иккинчи-дан, қорхона ва фермер ҳўжаликларида маҳсулот тайёрлаш ҳажми кўпайиб,

амал қилиши лозим. Ҳусусан, "Ўрмон тўғрисида"ги қўнунда бу ҳақда батафсил тўхталиб ўтилади. Мазкур Қўнунда давлат ўрмон фонди эгаларининг эғалик қилиш ва фойдаланишга берилган давлат ўрмон фонди ерларида ўрмон ҳўжалигини мустақил олиб бориш. Ўрмон дархатларини экиш ва ўрмон ҳўжалигини юритиш билан боғлиқ бўлган бошқа тадбирларни амалга ошириш, сув ҳўжалиги томонидан белгиланган лимитлар микросида сув ресурсларидан ва давлат ўрмон фонди ерларидан фойдаланиш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсидан ҳамда умумтарқалган фойдали қазилмалардан фойдаланиш, ишлаб чиқилган маҳсулот ва даромадига мулкдорлик қилиш ҳуқуқларига эгадирлар. Шу билан бирга давлат фонди эгалари зиммасига ўрмонларни узлуқсиз қўлпайтириш, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини қўриқлаш, ўсимликларнинг санитар ҳолатини ва ўрмон тўғрисидаги ҳосилдорлигини яхшилаш ва муҳофиза қилиш, ўрмондан фойдаланишни тўғри ташкил қилиш, ўрмон ҳисоб-китобини юритиш каби бир қатор мажбуриятлар ҳам юқлатилган.

Умуман олганда, ўрмондан фойдалануви субъектларнинг ўз ҳуқуқ ва мажбуриятлари мазмунини ахши англаб етишлари ҳамда уларга рия қилишлари ўрмон қонунчилиги талабларини бажаришга қизмат қилади. Зеро, ўрмон Ватанимизнинг табиий ва миллий бойлиғи саналаркан, ундан барча оқилона фойдаланмоғи, шунингдек, табиатдаги асосий мувозанат мезони ҳисобланмиш яшил бойлигимизни қўз қорачиқдек асраб-авайламоғимиз лозим.

Фахриддин НАМОЗОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари
номзоди.

Тажрият ҳодимлари жур-налининг бир йиллик сонлари-ни жамлаб ягона китоб ҳол-ида чоп этиш ниятини билдирган-лари кўпчиликнинг кўнглида-ги иш бўлибди.

НЕМЪАТ ЖАББОРОВ

уларга бўлган талаб-эҳтиёжни қонди-ришда муҳим аҳамият касб этаётди. Банк томонидан ажратилган қарзлар ҳисобидан ҳозиргача 950 дан зиёд, шу жумладан, 2001 йилнинг ўтган даврида 500 дан ортқ янги ишчи ўринлари яра-тилди. Кредит бериш маҳаллий хом ашёдан маҳсулотлар ишлаб чиқаришга, қизмат соҳасини кенгайтиришга ва фермерлик ҳаракатини ривожланти-ришга йўналтирилаётганлиги диққатга сазовордир.

Мазкур банкнинг ҳўжаликлар, қорхо-налар, ташкилотлар ва аҳоли ўртасида-ги нуфузи ошиб бораётганлиги туфай-ли ҳам миқозлар сафи тобора кенгай-моқда. Ҳусусан, 2001 йилнинг ўтган даври-да улар сонин 651 тага кўпайди. Ҳозирги пайтда 4140 ҳуқуқий ва ҳисмоний шахслар банк миқозлари ҳисобланади.

Банкнинг умумий фаолиятини ривож-

лантириш, шу жумладан, кредит аж-ратиш учун етарли маблағлар бўли-шига эришиш ҳар бир молия муассас-сининг ўз ресурсларини тобора кўпайтириб боришига боғлиқ. "Пах-та-Банк"нинг Сирдарё вилоят бош-қармаси жамоаси ана шу масалага алоҳида эътибор берапти. Вазирлар Маҳкамаси томонидан қабул қилин-ган "Тижорат банкларининг кичик ва ўрта тадбиркорлиқни ривожланти-ришда қатнашинини рағбатланти-ришга доир қўшмача чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорига биноан аҳоли-нинг бўш пул маблағларини банк де-позитларига қабул қилишни таъмин-лаш асосида банкнинг ресурс база-сини мустаҳкамлаш ижобий натижа-лар берапти. Ҳусусан, 6 миңдан зиёд омонатчининг 107 миллион сўмдан зиёд мабла

АСАЛЧИННИНГ "АСАЛ ОЙИ"

Ўн йилдирки асаларичилик билан шуғулланаман. Ўзим қишлоқ касалхонасида электромонтёр бўлиб ишлайман. Бир сабаб билан тоза асал керак бўлиб қолди-ю, тополмай анча сарсон бўлдим.

Қишлоғимиздаги йўлдош ака деган эски асаларичининг уйдан тоза асал топиб оқбелдим. Оғрикдан азоб чекаётган рафиқамнинг дардига малҳам бўлди. Ана шундан сўнг шу соҳага қизиқиб қолдим. Икки қўти асалари оиласини сотиб олдим, парвартишлай бошладим. Йўлдош акага шогирд тушдим. Ҳозирда элликта асалари оиласини парвартишляпман. Бу албатта мен учун қўшимча даромад манбаидир.

Эшитишимча, илгарилари асаларичилар жамияти бўлар экан. Анча обрўли асаларичиларнинг бошини бир жойга қовуштириб, уларни касалхона асбоб-ускуна, ҳужоҳлар билан таъминлаб ва ҳатто етиштирилган маҳсулотни сотишга ердан берган экан ўша ташкилот. Биргина Фаргона вилояти асаларичилар жамияти сафарида 3,5 мингдан ортиқ асаларичилар бўлган. Шу жамият орқали матлубот жамиятлари тизимига ҳар йили қарийб 4 минг тонна асал топирилган.

Ўқинида Фаргона шаҳрида Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги ташаббуси билан "Асал" байрами бўлиб ўтди. Байрамда турли кўргазмалар, "Асаларичилик ва саломатлик" мавзусидаги илмий-амалий конференция ҳам ўтказилди. Таассуротларимиз жуда катта.

Албатта, асаларичиларимизнинг бошини бир ерга қовуштириш, уларнинг янада кўпроқ асал ва асал маҳсулотларини ишлаб чиқариш учун қилаётган машаққатли меҳнатларини енгиллаштириш йўлида кўп ишлар қилинмоғи лозим. Очиги, бу соҳада асаларичиликда асаларилар учун озқиб-бой жойларни қидириб топиш ва ўша ерга асалари оилаларини қўчириб бориши анагина бошорик иш ҳисобланади. Зеро, асаларичи ҳам янги гуллардан нектар излаб олишларга унган асаларичи янглиг кўйиб қоради. Фаргона водийси атрофидаги турли шифобахш гиёҳларга бой тоғлар, маълумки, қардош Қирғизистон ҳудуди ҳисобланади. Биз қўпинча асалари оилаларини ана шу тоғларга олиб чиқамиз. Бундан ташқари Фаргона асаларичилари Қозғистон ва ҳатто, Россиягача асалари олиб бориб, ўша ерларда уларни парвартишлай, асал олиб қайташди.

Аммо бунинг бир нозик жиҳати бор. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг фармойишига мувофиқ асаларичилар асалари уялари ва асални ташинида алоҳида ҳуқуқларга эга бўлдилар. Энди ҳеч қандай асалари оилаларини "Қаёқча олиб кетяпсан? Негача?" дея бошининг қотирмайди. Афсуски, қўшни мамлакатлар ҳудудига чиқишда баъзи бир тўсиқларга ҳам дуч келямиз. Агар ҳуқуқматларора даражада асаларичиларнинг қўчишлари масаласи келишиб олинганда эди...

Асаларичиларнинг божхона идоралари билан муносабатларида ҳам муаммолар йўқ эмас. Масалан, қўрдошларимиз Қирғизистон тоғларида етиштирилган асалани Ўзбекистонга олиб киришлари учун... ўша маҳсулот қўйиматининг ярми миқдоридида божхона тўлови тўлашлари шарт! Айримлар бу тўловни тўлаш имконини тополмай асалани қўшни давлат ҳудудидида реализация қилишга мажбур бўляпти. Бундан кимга фойда, кимга зарар?..

Асаларичилик анчайин ўзига хос соҳа. Асалариларнинг соғлом бўлишлари, қўпайишлари учун албатта улар махсус ветеринар врач назоратида бўлиши керак. Бироқ бизда бундай мутахассислар деярли йўқ. Умуман, бу соҳада анагина муаммолар бор. Масалан, асаларини парвартиш учун Россия ёки Қозғистонга олиб бориш жараёнида Ўзбекистон Бош ветеринария бошқармасидан рухсат олиш жуда қийин. Яна бир мушкулоти шуки, ветеринария хизматининг сиз олиб кетаётган асалари оилалари тиббий ҳаёли ҳақида берган гувоҳномаси Қирғизистонда ёки Қозғистонда ўтмайди. Шунинг учун қўшни давлатларда ҳам ана шундай қўшимча гувоҳнома олишга тўри келади. Қайтишда эса божхоначилар қўшни давлатлар берган гувоҳномани тан олмайди...

Асаларилар учун дори-дармон топиш ҳам муаммо. Дорихоналарда Ригада ишлаб чиқарилган "Апилак" дорисини сотишади. Аммо анчайин қиммат. Наҳотки асалари касалликларининг олдини олиш ва даволашга мойил дориларни ўзимизда ишлаб чиқаришнинг имкони бўлмаса? Фарғонада бўлиб ўтган учрашувлар, суҳбатлар ва анжуман жараёнида Ўзбекистонда асаларичиликни ривожлантириш учун жуда катта имкониятлар борлиги маълум бўлди. Хусусан, мамлакатимизда йилга 1 миллион тоннага яқин асал ва асал маҳсулотларини етиштириш имконияти мавжуд экан. Қаранг, ҳаҳон бозорида 1 грамм асалари захарининг нархи 100 долларни ташкил этар экан. Гулчанг, "прополис", мум ва бошқа қанчадан-қанча ноб маҳсулотлари эса бизда бекордан-бекорга исроф бўлиб кетаяпти. Йўлини қилиб, ана шу маҳсулотларни ҳам йимштириб, уларнинг сотувини, керак бўлса экспортини ташкил қилиш вақти етиб келмадиммики? Бир сўз билан айтганда, Фарғонадаги асал байрами ва илмий-амалий анжуман мамлакатимиз асаларичилари ишида ҳам тўб бурилишлар ясаши, яқин вақтларда уларнинг ҳам ҳақиқий "асал ойлари" бўлишига қўмақ бериши, шубҳасиз.

Имомназар ХУДОЙНАЗАРОВ, Олтиариқ тумани "Ўзбекистон" жамоа ҳўжалиги, асаларичи.

ТОШ ТЕГИРМОН ҚЎЛ КЕЛДИ

(Боши 1-бетда)

Мутахассислардан бу тош ҳам бизга тегишлими десам "ҳа, бизнинг ҳисобда туради" деб айтишди. Ўша тошлар 60 минг тонна атрофида экан. Афсуски, қорхонамизда тош майдалайдиган тегирмоннинг ўзи йўқ. Йирик тошларни нимага ишлатиш мумкин? Янги раҳбар мутахассислар билан бу ҳақда фикр алмашди. Маълум бўлдики, ўша тошлар тегирмонда майдаланса йўл қурилиши учун энг ноб ҳом ашё бўларкан. Бу масала қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги раҳбариятига етказилди. У ердагилар масаланинг мохиятини тўғри англашди ва вилотларнинг бирида ҳам ашё йўқлиги боис йиллар давомида бекор турган тегирмонни берадиган бўлишди.

Мана шунга ҳам икки йил бўлди. Олиб келинган ускуна зудлик билан ўрнатилиб, ишга туширилди. Ҳозир ана шу тегирмон маҳсулоти наватталаб бўлиб турибди. Уни ишга туши-

ши эса бошқа муаммоларни ҳам ҳал этишга шароит яратди. Ойлаб иш ҳақини кутадиган ишчиларнинг қўли пул кўрди. Орадан кўп ўтмай иш ҳақи ойма-ой бериладиган бўлдики, ишдан кетиб қолганлар яна ўз қорхонасига қайта бошладилар. Қорхонанинг даромади ортигани сари ҳар смена ишчилари учун туш-лик бепул бўлди.

Андиқонда Мўйдин Раҳмоновни қўйиб берсангиз қўшни ҳам санайди, дейишади. Дарҳақиқат, узок йиллар эгасиз бўлиб қолган қорхона фаолияти билан танишсангиз, аниқ ҳисоб-китоб билан ишлаш албатта, самара беришига ишонч ҳосил қиласиз. Қорхона учун ҳам ашё олинмайдиган ҳавзага қатнаётган оғир ҳажмли юк машиналари харажати ҳисоб-китоб қилинди. Маълум бўлдики, топилаётган даромаднинг кат-

та қисми транспорт сарфи учун кетаётган экан. Шу кунларда ҳавза билан қорхона оралиғида узатгич қуриляпти. Бунга кетадиган харажат бир йилга ҳам бормасдан ўзини қоплайди. Натижада ўндан ортиқ юк автомашиналари мижозлар хизматида ўтади. Шунинг ўзи билан ҳам қорхонанинг иқтисоди янада ўсади.

-Келажакда режаларимиз катта, - дейди суҳбатни давом эттириб Мўйдин Раҳмонов. - Ҳозир ярим тайёр маҳсулот ишлаб чиқараётган бўлсак, кези келганда унинг турларини қўпайтиришимиз керак бўляпти. Бунга эришсак қорхонамизнинг ўзида тайёр маҳсулотлар ҳам ишлаб чиқариш мумкин бўлади. Бу эса янги ишчи ўрни деганидир.

Қобилжон АСКАРОВ, "Қишлоқ ҳаёти" муҳбири.

СУРАТЛАРДА: қорхона қошидаги "Ҳамкор" жамоаси раҳбари Нейматжон Абдураҳмонов, пайвандчи Қосимжон Ҳайитбоев, ишчи Шокиржон Ҳамроқуловлар тош майдалаш тегирмонида; бульдозерчи Абдумалик Акрамов.

Х.АРАББОВЕВ олган сурактлар.

-Биз бу талабни ҳам қондирдик, - деди сўзини давом эттириб бошқарма бошлиғи. - Сотувчи харидордан кечирим ҳам сўради. Қўриб турибсизки, харидор ўз ҳуқуқини биз орқали ўз вақтида талаб қилгани учун ҳам чўв тушмади. Аммо вилотда учар сотувчининг ширин сўзига учиб сифатсиз ёки талабига мос келмайдиган маҳсулот сотиб олиб қайтариб беришни билмай турган, ҳуқуқи бузилаётганлар қамми?

-Шунинг учун биз газеталар ва "Водий садоси" радиоси орқали истеъмолчилар ҳуқуқи ҳақида мунтазам чиқишлар қиламиз. Бундай тарғибот бозорларда ҳам олиб бориляпти. Мақсад барака ҳалол иш юритишда эканлигини одамларга тушунтириш, - деди сўзининг якунида Абдулла Махамматов.

"Туркистон-пресс"

ЕТТИ ИКЛИМДАН БИР ШИНГИЛ

БМТ ВАКИЛИ АФҒОНИСТОНДА

БМТнинг Афғонистондаги вакили Франциск Вендерелл Қобулда собиқ президент Бурхониддин Раббоний ҳамда Шимолий Иттифоқ таркибига кирувчи мужоҳидлар гуруҳларидан бирининг раҳбари Расул Сайёфлар билан музокаралар ўтказди.

Учрашувда асосий эътибор мамлакатда коалицион ҳукумат тузиш борасида тезроқ кенг қамровли музокаралар бошлашга қаратилди. Вендереллнинг фикрича, мамлакат аҳолисининг қўпчилиги собиқ раҳбар Раббонийни яна ҳукумат ташкилига қўйишни хошламади, шу боис, унинг бевоқифа аввалги вазифасига қайтишни ҳақида гап бўлиши мумкин эмас. Вендереллнинг асосий вазифаси қуролли гуруҳлар қўмондонлари билан алоқаларни сақлаб, БМТнинг Афғонистон масаласи бўйича ўтказадиган анжуманида уларнинг ҳам иштирок этишларига ишонтиришдир.

ЧАЛА ЁНГАН МАЪЛУМОТЛАР

АҚШ миллий хавфсизлик қўмитаси раиси Том Риджнинг айтишича, Қобулдаги бинолардан бирдан "Ал-Қоид" ташкилотининг ядровий қурол яратишда тўплаган маълумотларидан айримлари топишган.

Бу ҳол Усома бин Ладеннинг ядро бомбасига эга бўлишга харажат қилганлигини билдирса-да, лекин унда бундай ажал воситаси борлигини аниқлашмайди. Аввало, хавфли қурол ҳақидаги чала ёнган маълумотларни "Таймс" газетасининг Толибон қўлидан қутулиб чиққан репортери топиб олган. Афтидан, Толиблар шаҳарни шовишнинг тарқатаётганларида маълумотларни эътиборсиз қолдирганлар. Шунингдек, мутахассисларнинг фикрича, бомбани яратиш учун биринчи галда юқори малакали олим жалб этилиши, сўнгга 8 килограмм плутоний ҳамда аниқ даражада ишловчи қурилмалар керак бўлади. Бу учун эса давлат даражасидаги қўллаб-қувватлаш зарур. Афғонистонда эса бундай имкониятлар йўқ.

ШАРОННИНГ ҒАЛАТИ ЧАҚИРИҒИ

Қуддус шаҳрида Белгия бош вазири Гаеи Верхофштатт бошчилигидаги Европа Иттифоқи делегацияси Исроил ҳукумати раҳбарияти билан музокаралар ўтказди.

Исроил бош вазири Ариел Шарон эса Иттифоққа аъзо давлатлари Фаластинга молиявий ёрдам бермасликка қайириди. Унинг фикрича, фаластинликлар бундай пулларга қурол-яроғ сотиб олишар экан. Шароннинг бундай муносабатини мухокама этар экан, Фаластин маъмурияти, буни Мухториятни тугатишни хошладан ва бу борадаги агрессияни давом эттиришдан ўзга нарсасиз, дея баҳолади. Аҳамият бавос, ўтган йилнинг куз фаслида бошланган Исроилнинг иқтисодий қамалидан қийиш учун Европа Иттифоқи Арофат маъмуриятига ҳозирга қадар 80 миллион АҚШ доллари миқдоридида ёрдам берди.

ТЕРРОРЧИЛАР УШЛАНДИ

Догистон - Чеченистон чегарасида Маҳачкала томон йўналган уч киши қўлга олинди.

Маълумотларга кўра, улар Хаттобнинг буйруғига биноан Салмон Раҳуев устидан суд жараёни бошлангач, у ерда бир неча террор хуружларини амалга оширишлари лозим эди. Улардан қурол, ўқдор ҳамда портловчи моддалар тортиб олинди. Афғонистонда эса "Толибон" харақати томонидида туриб уришайтган 70 нафар чечен Покистонга ўтиб кетган. Шимолий Иттифоқ дала қўмондонларидан бири - Азизулло Афзалнинг айтишича, Толиблар ва ёлланма гуруҳларнинг 20 га яқин етакчилари хибсга олинган эса-да, лекин Чеченистондан келган ёлланма жангчилар Покистонга ўтиб кетишга муваффақ бўлганлар. Едга олсак, мулла Умар Қобул шаҳрини ҳимоя этишда айнан чеченлар қўмағига ишонган эди.

ИНТЕРНЕТ хабарлари асосида Қамоллидин АЛИОХУНОВ тайёрлади.

БАРАКА - ҲАЛОЛЛИКДА

Бугун ким қўп, сотувчи қўп. Қўшини ё қариндошига тақдир қилган киши борки, савдогар бўлгиси, бирпасда бойиб кетгиси келади. Шу ўйда инсофни ҳам, диёнатни чегарани ҳам унутиб қўётганлар оз эмас. Бу бор гап. Аммо умри савдо билан ўтаётган кишиларнинг ай-тишча, ҳалоллик бараканинг онаси. Унга амал қилмаган ё чўв тушади, ё бир қўқилиб бор-бўдидан ажралади.

Шу боис бугун харидорни алдайман, унинг ўзини шамғалат қилиб сифатсиз ва нуқсонли бор маҳсулотни сотаман деган киши буткул адашди. Шу мулладан, Андиқонда ҳам. Бу вилотнинг монополиядан чиқа-

риш ва рақобатни ривожлантириш божқармаси ходимлари истеъмолчилар ҳуқуқини тезкорлик билан ҳимоя қилишмоқда.

-Ишонч телефониимиз доимо ишлаб турибди, - деди вилот монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий божқармаси раҳбари Абдуллажон Махамматов "Туркистон-пресс" муҳбирига. - Шу йилнинг ўзида 33 нафар фуқаронинг мурожаатларини ўрганиб чиқдик.

Бошқарма бошлигининг тақлифи билан шахрихонлик истеъмолчи Фазлиддин Зокировнинг ҳужжатлари билан танишиб чиқдик. "Материали зўр. Олсангиз армон қилмайсиз. Нархини келишамиз, ака, деган гапга ишониб шаҳарда-

ги универсал бозордан қизчам учун юбка ва костюм сотиб олгандим, - деб ёзади Ф.Зокиров ўз аризасида. - Оз эмас қўп эмас нақд 27 минг сўмга. Уйга олиб боргач, кийим қизимга катта келди. Бировга солтай десам, бу ишни қилмаганман. Сотувчиликка ҳам ўқув бўлмаса қийин.

Бозорга келиб ЖАРАЁН эгасига қай-тарай десам, олмади. Сўнг сизларга мурожаат қилдим."

-Аризани шу кун харидор ва сотувчининг иштирокида ўрганиб чиқдик, - дея изох берди Абдуллажон Махамматов. - Дастлаб сотувчи буюмни қайтариб олишни истамади. Қонун талабини тушунтиргач, истеъ-

молчидан ўзр сўраб, буюмни бошқасига алмаштириб, ўртадаги фарқ 5 минг беш юз сўмни Зокировга қайтариб берди.

Абдуллажон Махамматов Улугнор тумани Оқ олтин ширкат ҳўжалиги аъзоси Авазбек Очилов ҳам худди шунга ўхшаш муаммага дуч келгани ва бошқармага мурожаат қилганини айтди. Очилов туман марказидаги бозордан 3 минг сўмлик туфли олгану бу матоҳ уйга келгач, фарзандининг оёғига сиймаган. "Бошқа каттароғига" алмаштириб берсангиз, ака, деса сотувчи каттаси бўлмаса осмондан оламани", деб қўполлик қилибди. Сотувчи туфлини олиб пулини қайтаришни ҳам истамаган.

"Ўзбек Унаги"

«Ўзбек Унаги» ассоциацияси

Сизни Ўзбекистон Республикаси ипакчилик саноати маҳсулотларини намоийи қилиш ва 2002 йил учун савдо битимлари тузиш мақсадида 2001 йилнинг 20, 21, 22 ноябрь кунлари ўтказиладиган кўргазмага таклиф қилади.

Дастурда Ўзбекистон Республикаси ипакчилик саноати маҳсулотлари ҳамда «Ўзбек силк» модалар үйи томонидан моделлар намоийи этилади.

Бизнинг манзил: 700170, Тошкент ш., Исмоил-тога к., 1-А үй.
Тўлиқроқ маълумот олиш үчүн қўйидаги телефонларга қўнғирок, қилинг: 169-17-84, 169-17-85.

"Ўзбек Унаги"

